

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՆՆԻԱՅ

իւր ըրած յառաջագործութեան՝ չարիքն համեմատ վարձատրուելու է ծաղիկայ պտակներով, պատուական դիրքերով և պատուով խաչերով:

Յետ այսորիկ մանչ տղայոց պարգևաբաշխութիւնը սկսեցէ՝ քանի մը առեւտրականութիւններով, որոնք նմանապէս, շատ սիրով ընդունեցին եւ բոլոր ունեւորներէն:

Վերջապէս Սրբազան Պատրիարք Հայրը իւր հոգեւոր օրհնութեամբը և շնորհակալութեամբը քաջալերելով զհոգաբարձու տեսչս և զհոգաբարձու տիրուհիները, որպէս զի իրենց քարեխնամ ջանքը շարունակեն միշտ ի փառս Մատենայ և ի պայծառութիւն ազգիս, վախճան տուեր է այս սրտառու, տոնախմբութեամբ, որուն քաղցր յիշատակը, ինչպէս կը լսեմք, անջնջելի պիտի մնայ Սրբազան Հայրապետն բընակաց մտքին մէջ:

Օրինակ նամակին, զոր Նիզիկոյ գէսպարն սրբ Հէնրիկ Սրբազան գրեց առ սրբազան Պատրիարք Հայրն մեր:

Թարգման 9-21 յուլիս 1860

Բարձր Սրբազան,

Մեծ ցաւ գգացի և հաւատարմութեամբ որ դուք ալ նոյն գգացիք տեսնելով այն գայթակղական դէպքը որ պատահեցաւ անցեալ օր քրիստոնեայ եղբօր մը գիւղին՝ առջև տրուելու Հայոց ազգին (որուն կրօնաբարձութիւնը չորս հարիւր տարեկան է) մէջ թաղու մեր մերձակայ Պրիգորեան (լուսաւորչական) դաւանանքէն եղող Հայ աւետիկներ, ազգայնիկներով գոռու մնելով եւ մինչև անգամ բռնութեամբ:

Այս ողբալի գէսպարն վրայ աւելի անոր համար կը ցաւիմ, որ ինծի եկած տեղեկութիւններուն նայելով՝ ձեր եկեղեցւոյ քահանաներէն մէկը տուեր է զժողովաբար այս անեղբարեւորութիւն օրինակը՝ որ ընդհանրապէս Մատենայի քրիստոնէից ճանունը կրնայ կոտորել:

Հաւատարմութեամբ հաս զբոլ կրկնելով ձեր բարձր սրբազնութեան ինչ որ անցած օր բանիւ բերանայ ըսի, և կը բաղձամ որ այս տեղու թեան մէջ բնակեալ յոյն, հայ, քաթոլիկ ժողովուրդներուն ամենն ալ իմանան, ի յոյնքէն թէ՛ Նիզիկոյ կառավարութիւնը՝ որուն վեհապետը և ազգին մեծագոյն մասը բողոքական են, (Մատենան հոգը բնակեալ քրիստոնէից վիճակին կարեկից եղած է: Այս օրոքականներուն ի նպատակ խառն է, ոչ քաթոլիկներուն, ոչ Պրիգորեան հայերուն և ոչ ուրիշ որ եկեղեցի քրիստոնեայ դաւանութեան մը, այլ ամեն քրիստոնէից միաբանայն ի նպատակ խառն է:

Արդ, պէտք է բացայայտ կերպով գիտնալ թէ Պրիգորեան հայերը կուզեն ընդունիլ այս համեմատութիւնը: Բողոքականներն իրենց հետ քրիստոնեայ կը համարին, կամ չենք ընդ հաւատին զանոնք եւ պէտք իրենցմէ գտնուելու և մինչև անգամ մահուանէ ետեւ ալ՝ որ այս աշխարհիս ամեն խառնութիւնները կը հաւատան իրենց բոլոր հանգիստ անկարող կը համարին:

Ներքեցեք ինծի ըսել ձեր բարձր սրբազնութեան, որ եթէ բողոքականները ձեր դաւանանքէն եղող քրիստոնէից մէջ համակրութիւն չեն գտնել, մեր ազգին ալ շատ դժուար կրկնայ համակրութիւն ունենալ ձեզի, և ներքեցեք ինծի աւելցնել թէ աշխարհիս ամեն կողմը գրեւոր բողոքականներուն ալ շատ դժուար կը լայն եղբայրանալ սուտ եղբայրներու հետ որ զիստեք կը մերժեն, զիստեք կը թշնամանեն մինչև անգամ դադարելու առջև, ուր մարդկային ամեն կիրքերը բաց ի սիրտ կիրքէն պէտք էր ընէին:

Սխալեալ Նահանգաց գէսպարն՝ որուն կառավարութիւնը խիստ ընդհանուր և խիստ լուսաւորչականութեամբ մը օրինակեցող կուտայ, ան ալ այս կերպով խոսեցաւ մեր վերջին տեսակցութեանը մէջ:

Համարեալ եմ, որ Մատենայ, Մատենայի տիրութիւնները և Մատենայի բողոքական մասը բոլորն ալ իմ այս խոսքերուս առ ձագանգ պիտի ընեն:

Կը համարեալիմ անգամ ըսելու որ քաթո-

լիկ ազգերն ալ՝ որոց մէջ Պաղղոյի ազգիւ ազգերն ամեն առթի մէջ իրեն արժանի կրօնական ազատութիւն մը կը ցուցնէ, ինչպէս պակաս սուկումով չպիտի տեսնեն այս նորոգիւն և քրիստոնէական ոգւոյն անպատուութիւն բերող տեսութեան պատմութիւնը՝ որ այսօր ինչպէս օրերս ցոյց տրուեցաւ հասարակութեան մահմետական մայրաքաղաքի մը մէջ:

Ձեր բարձր սրբազնութեան պարտքն ըլլալով՝ ձեր իմաստուն խրատներովն առաջնորդել ձեր կրօնակցաց մտքին ու վարմունքին, և ձեր բարձր գիրքով մեր Տիրոջ պատուիրակներուն հետեւելու դաւանութիւն ունեցող և կեղեցւոյ մը գրեւոր գտնուելով, ձեզի կիցիայ նախապէս շարունակելու փորձութիւն, ատելութիւններն հանդարտեցնել, և սիրտերը բարձրացնել, որպէս զի թէ ձեր եկեղեցւոյն և թէ ուրիշ աւետարանական եկեղեցեաց քրիստոնէայնէրը իրար քրիստոնեայ ճանձնան թէ իրենց կենդանութեան ժամանակը և թէ մահուանէ ետեւ, և այս դժբաղդ ու անարժան վարմունքը՝ որ պատժող արժանի էր, ուրիշ տեղերու օրինակ չըլլայ, բաժնելով զանոնք որ միացեալ պէտք էր ըլլային, և գժաւութիւն տարածելով ու կռիւ գրգռելով այնպիսի ժողովուրդ մէջ՝ որոնք հաւատարմ պէս մի եւ նոյն խաղաղութեան ու սրբազնութեան համար կը ջաննան:

Պատիւ կը համարիմ ըլլալ,

Ձերաւ բարձր Սրբազնութեան

Վանախոնարհ և ամենահնազանդ ծառայ,

ՊՈՒՆՈՒՄԻՆ

Օրինակ պատասխանելուն, զոր սրբազան Պատրիարքն գրեց՝ առ վանախոնարհ գէսպարն:

Վանախոնարհ Տէր,

Յուլիսի 21 թուով Ձեր վանախոնարհ գէսպարն պատուական նամակը ընդունեցայ՝ որուն մէջ ցաւ կը յայտնէր բողոքական հայու մը թաղման առթիւ տեղի ունեցած դժբաղդ պատահարին վրայ: Հասնել է զրուցել որ իմ և ինծի հետ իմ բոլոր կրօնակցաց՝ զգացած ցաւը ոչ նուազ սաստիկ է ինչ որ ձեր օրհնութեան ըրած գտնատարն այս գործին վրայ:

Վերջոյն թաղման դէմ հայոց բրած բողոքման մէջ Ձեր վանախոնարհ ուրիշ բան չտեսնել այս միայն կրօնամարտութեան ոգի մը յայտնուելու երևոյթով, բռնութեան գործածելով ու անարգանք կուտելով բողոքական կրօնական գէս, կոր խառն մը գրգռելով իրատու զուրկի միջոցով միայն ի հայտնէր քրիստոնէայ մը մինչև անգամ անգործ քան զգէսպարն: Մտիկայ չէ՛, Տէր, այս պարագային մեծ հոգեւոր քաղաքական խնդիրն իսկական շարժառիթ է: Վերջոյն որ մի քանի բողոքականութեան մէջ մտնող նեւերը թիւնը ինչպէս օր է նեւ, խիստ հասկը ջրնելու համար:

Նախ և առաջ, սա բարձրագոյն կրօնական ու պարճաւոր կրօնական, ներքոյաւորութիւնը հայոց եկեղեցւոյ մարդկայնութեան հիմն է, այն եկեղեցւոյն ու անկախ է ինչ որ անկախ է զայն իր եղբայրութեամբ: Միայն ներքոյաւորութիւնը անտարաձեւ սկիզբն ունի ցոյցերով յայտնած է, և աւտորոշակաբար միայն սա մեր նամակաւորութեանը ինչպէս անհրաժեշտ է իր միջոցով իր ներքոյաւորութեամբ թէ արդիւնք միջոց հանձնարեալ է, որ Մատենայի քրիստոնէից մէջ՝ ուր ամեն կրօնական մարդակցականութիւններն իրար կը հաւաքեն ու իրար կարտաքսեն, հայերը միշտ բացառութեանը են՝ գերեզման շնորհելով իրենց գերեզմանատանց մէջ անխառնաբար ամեն տեսակ քրիստոնէից, յունաց, քաթոլիկացի բողոքականաց: Այս աւանդութեան է, որ անոնք որ սոյն ներքոյաւորութիւնը կը լայնելին, իրաւունք կարծել ինչ հանել մեր գերեզմանատանց վրայ երբ բաւական մեղք թաղեցին մէջս: Այս բանը որ շատ անգամ պատահեցաւ և միշտ պատահելու վրայ է անկէ ետքնալ, այնքան աւելցնուցաւ որ զայն որ շատ դժուար կրկնայ կոր մեղքներէն մեր սեպհական իրաւունքները զգուշացնելու միջոց ազգաց յաջորդութեամբ պահանջման դէմ, ու

թաղեցաւ շատ անգամ զօրաւոր պաշտպանութիւն կը գտնեն իր իրենց, ինչպէս այս ցաւալի պարագային մէջ բողոքական գտան Ձեր վանախոնարհ:

Արդ, ստացուածքի իրաւունքը՝ որ մարդու էն անմեղքներն իրաւունքներէն մէկն է՝ միայն գտնելու և իմ օգուտաւորութեամբ Տիրոջ վանախոնարհ քրիստոնէայ ազգաց շնորհած արտոնութիւններէն մէկն է, այս իրաւունքն է ահա Տէր իմ, ներքեցեք իրենց, որ վանախոնարհ կաւ թաղման մասին հայոց ցուցուցած ներքոյաւորութեամբ: Այս իրաւունքը պահպանելու փափանք է հասարակութեանց ոմանց յաւատարմութեանը, ու անոնցմէ ելած կռիւներուն և մէջներուն գեղեցիկ յիշատակն է՝ որ միջոցին լուսաւորչական հայոց մէկ մասը գէտ կենալու բողոքականութեան թաղմանը խորհելու դժուար է գերեզմանատան մէջ, ուր մէկ հատիկ օրինակ մը չիայ թաղման լուսաւորչական չեղող որ և է քրիստոնէի:

Վերջոյն յաւելցնեմ ասոր, որ այն ատելութիւնն ու հեռը՝ զոր մեռնողն իրենց դէմ յաւատարմ էր իր ծայրագոյն կրօնամարտութեամբ, հայոց ըրած բողոքումը դաւանաւորցին: Ձեմ ուղիւ ըսելուս իմ անտիկ մարդու մը համար ուրան վրայ արգէն գերեզմանը փակված է, այլ պարտք է որ ըսեմ ինչ ճշմարտութեան և կատարելագոյն հասկացողութեամբ համար Ձեզի այս պատահարին պատճառները, որուն վրայ ամեն քրիստոնէայն գտնուողն պատճառներով: Հայերը այս պարագային մէջտեղին ևս գրգռուած են այս մարդուն իր ողջութեամբ ժամանակը իր նախնեաց կրօնին դէմ հրապարակաւ և անգագար արտասանած հայհուցութեանց՝ դառն յիշատակով:

Իսկ որ բողոքականաց գլուխն ալ իր կողմէն պիտի պահանջեց այս թաղումը՝ գերեզմանը փորվելու տեղն ալ ինչն նշանակելով: Իրեն առաջարկեցի որ ուրիշ հայու գերեզմանատուն մը թաղվի, զոր օրինակ Պաղղոյի գերեզմանատունը, ան ալ չընդունեց և ջանաց որ հաղաւոր անձինք որ իրենց ազգին իրաւունքովն սպառազինեալ էին, զիջում ընեն իր առջև, դիտել թէ ինչ եղաւ հետեանք: Այս կողմէն զայնպէս պատիւ մտաւ գործին մէջ, և խնդիր մեծ ծանրութիւն մը առաւ ինչպէս որ յայտնի է Ձեր վանախոնարհ:

Եւ սակայն դիմելու անթաղ կրօնաբան քանիմը օրերէ ի վեր: Ձեր վանախոնարհ, իբր ներկայացուցիչ բողոքական և ազատամիտ կառավարութեան մը, չընցաւ անտարբեր կենալ տեսնելով քրիստոնէի մը դիմելու առանց թաղման մտացած, և հայոց պատրիարքարանը ճանչցաւ այն բարձր գգացողութեամբ, որոնցմով վաւեր է իր Ձեր բարձր ազգեցութիւնը բանեցընելով այս գործին մէջ: Ձեր վանախոնարհը չուրանար որ ես ալ այն գգացմանց հաղորդ գրեւորեցայ անկեղծաբար, և երկուքս ալ միանալով եղանք վայելուցիկ կերպով գործին վախճան մը տալու միջին ճամբով:

Ձեր վանախոնարհ արգէն կը տեսնայ որ եթէ այս գործին մէջ Ձեզի գայթակղական երեւցած բան մը կայ նեւ՝ անկարելի է զանի հայոց կրօնամարտութեանը տալ:

Ներքեցեք նաեւ, Տէր, բացե՛ ի բաց հերքելու ամենայն մանակցութիւն՝ զանազան եկեղեցեաց քրիստոնէից մէջ ատելութիւն ձգելու և հեռ տարածելու գործերու մէջ, եթէ հաւատարմաց խնդիրներու մէջ բաժանեալ ենք իրարմէ, բայց չենք մոռնար երբեք թէ մեր Տէրը Փրկիչն ըսաւ թէ Միջոցեք զմիմեանց և թէ մեր ու ուրիշ քրիստոնէից մէջ եղած յարաբերութեանց մէջ աւելի քաղցրութիւն կը կարծէր որ պէտք է բանեցնել, գիտնալու էր որ ատ ալ չիրանար ըլլալ, եթէ վախճանար չըլլայ:

Ձեր վանախոնարհ թող այլ բան ասկերպիս չիարծէ մեզ, որ մինչև անգամ ուրանալք քրիստոնէայ պետութեանց խնամաւորութիւնը ընդհանուր քրիստոնէից վրայ:

Այն մեծ ազգը՝ որուն ներկայացուցիչն էր մեր համակրութիւնն ունի: Միայն կը ցաւիմ որ բաւական չէ ուսած մեզ, ապա թէ ոչ պիտի

Գլխավոր թէ մեր եկեղեցին աշխարհի էն աղտ. տաժարան է. և թէ մեր լքեալ ազգը պատրաստ է իրեն ցուցուած համակրութիւնը ընդունելու :

Այս ազգը, որ դարերուն ձեռքովը շինուած վիճակի մը ստորմտ է, ուրիշ միութեան կապ չունի, բայց միայն իր հաւատքը : Իր հաւատքն է որ զինքը փրկեց, և ինքն ալ իր հաւատքին կապուած է իբրեւ իր միակ փրկութիւնը : Այս յուսոյ թէ, եթէ առեւ լաւ ճանցընի, միւս եկեղեցեաց քրիստոնէից լուսաւորեալ մասին մէջ պիտի կրնայ գտնել՝ ոչ թէ անանկ տրամադրութիւն մը որ քանդէ զանի հաւատոյ տարածմամբ որն որ կրթածնէ զինքը, այլ յօժարամտութիւն մը զանի ճանչնալու իբր աւանդապահ քրիստոնէութեան նախնի աւանդութիւններուն և իբր այն արժանի համակրութեան :

Յուսալով որ այս գլխաւորները Ձեր վստածութեան սրտին մէջ արձագանգ կը գտնեն, երկար կեանք և բարօրութիւն կրնալ ձեզմէն յիշողից վեհափառ թագուհոյն և իր արժանաւոր երեսփոխանին, և կաղաչեմ Ձեր վստածութիւնը ընդունիլ իմ խորհրդի յարգանքս հաւատարմութեամբ :

Պատրիարք Հայոց

ՍԱՐԳԻՍ ԱՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, 17 ՕԳՈՍՏՈՍ

Իբրեւին քաղաքականութիւնը խիստ հանդարտ կացութեան մը մէջ կը գտնուի և հասարակութեան ուշադրութիւնը մասնաւորապէս զբաղեալ է Ստորեայ գործոց միայն, ուր օսմանեան կառավարութիւնը շարունակաբար զօրք և ամեն տեսակ պաշարներ կը յուղարկէ :

Թէհրանէն հասած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ Մեքիկայի նոր դեսպան վսեմափայլ միստր Ալիսոն արդէն հասած է եղբոր յիշեալ մայրաքաղաքը, և մեծ յարգանք ընդունուել է վեհափառ Շահէն :

Ներքին գործերու նախարգ համարակալ (մուհասէպէճի) հաճի Ֆերիտ էֆենտին Պաղատաւի համարակալ տնտեսեցաւ :

Պերսիոյ օսմանեան դեսպան Արիսթարի պէյը անցեալ շաբթու հասաւ իր կատանդնու պոլիս Գանուբի ճանապարհաւ :

Երուսաղէմի Ասորիոյ ընդհանուր հիւպատոս Բիթցամանո կոմսը մօտերս վախճանեալ է յիշեալ քաղաքին մէջ ի հասակի 53 ամաց :

Ստորեայ գործերը կարգադրելու համար մեծ տեղութեանց կողմէն հաստատուելու յանձնաժողովը կոստանդնուպոլիս պիտի գումարուի : Ենդիւր գործակալը Լորտ Տիւֆէրէնն է. որ արդէն հասաւ ի մայրաքաղաք : Ռուսիոյ գործակալը մօտիւ Նովիքոֆն է : Վաղղիոյ կողմէն մօտիւ Պուրէ կամ մօտիւ Պէրլարը գործակալ պիտի ընտրուի : որոնցմէ առաջինը Վաղղիոյ դեսպանն է Յունաստան, և երկրորդը՝ ընդհանուր հիւպատոս Ղազեմապօրիա : միւս գործակալները տակաւին չընտրուեցան :

Ռուսաց օգոստոսական կայսրը ցանկալով իւր կայսերական բարձր յարգանքը ապացոյց մը տալ ամենապատիւ տէր Սարգիս սրբազան Պատրիարք Հայոց մերոյ, հաճեցաւ շնորհակցել անոր, միջնորդութեամբ մեր վեհափայլ Արքայնաստրը կաթողիկոսին, Սուրբ Մանայի կարգին առաջին աստիճանի շքանշանը : Այս նպատակով կարգին երկրորդ աստիճանի շքանշանը շնորհեց արժանապատիւ տէր Սարգիս վարդապետին, որ սրբազան Պատրիարքին ձեռնասուն հոգեւոր օրդին է :

Այս պատուանշանները, որ մայրաքաղաքիս Ռուսաց Վսեմափայլ դեսպանին ձեռք փոխադրուած էին, խորին վստածութեան կողմէն բարձրագոյն Ռուս առաքուեցան և անկէջ, ըստ հրամանաց օգոստոսական Սուրբանին, մեր սրբազան Պատրիարքին յուղարկուեցան :

Վեհափառ կայսրը հաճեցաւ Սէփիւսի կարգին առաջին աստիճանի շքանշանը շնորհել վսեմափայլ Սիրիլ Հիւսէին խանին, որ ինչպէս լայնեմ է, Պարսից Շահին դեսպանն է իր կոստանդնուպոլիս :

Ամսոյ 15 ին առաւօտուն, փոքրիկ հրդեհ

մը պատահեցաւ Պարթի օդային ըսուած Յունաց թաղը, ուր կը գտնուէր նուագածուաց սրճարանը : Իսկ ըստորում ցորեկ էր, ամեն մարդ ի սկզբան մեծ հոգ չորաւ, յուսալով թէ չաւտով կը մարեն : Սակայն կրակը՝ երթալով սոսկալի կերպիւ յառաջացաւ ամեն կողմէն, քանզի հիւսիսային հովը՝ սր մեծ բռնութեամբ կը փռէր և շատ անգամ մրկի կերպարանք կ'ընտանար, վերջին աստիճան կառուցուց հրդեհին զօրութիւնը : որուն դեմ ի գործ դրուած միջոցները առջի բերանը մեծ օգուտ մը չբերին, Հայոց թաղը քանի մը ժամ մեծ վտանգի մէջ մնաց, բայց Սուրբ Եղիշ օգոստոսութեամբ աղաւթեցաւ այս ահագին հրդեհէն, որ առաւօտէն սկսեալ մինչև ութ ժամ տևեց և 1000 ի չափ տուն միւսիւր դարձուց : Կրակին մէկ ծայրը կիւմապէի կոչուած թաղին մէկ բերանին առջևէն անցնելով յառաջացաւ դէպ ի Պոլսի մէջ և անոր մօտ մարեցաւ : և միւս ծայրը Այի Տիմիթիոյ կոչուած Յունաց եկեղեցիին երկու կողմէն անցնելով յառաջացաւ դէպ ի Սուրբ Եղիշ թաղէն : և այն տեղ մարեցաւ : Այի Տիմիթիոյ թէպէտ չայրեցաւ, բայց շատ վնաս կրեց, ըստ որում իւր չորս կողմի տունները ամենքն ալ այրեցան, Յունաց հիւանդանոցն ալ կրակը մը տաւ, բայց չընցաւ երկար ժամանակ դիմանալ ընդդէմ մեծաթեծ ջանից, որ ի գործ դրուեցան մարելու համար, վերջապէս այս հրդեհը քաղաքի մեծ հարուած մը եղաւ և մասնաւորապէս Յունաց ազգին : քանզի այրած տուններուն խիստ մեծագոյն մասը Յունաց կը վերաբերին : որոնցմէ բազմութիւն աղքատ ընտանիք կարողութեան մէջ կը գտնուէին այժմ :

Այս խղճալից, կարելի եղածին չափ օգնութիւն ընելու համար, անմիջապէս ժողով մը կազմուեցաւ, որ մարդասէր անձանց ողորմութեան տուրքերը և ուրիշ նուէրները հաւաքելով հոգ կը տանին կարօտեցող :

Փոխտ փաշային հրամանացը համեմատ, Ստորեայ ամեն քաղաքները յայտարարութիւն մը կարգադրուել է որով իմաց կը տրուի բոլոր մահմէտական ժողովուրդից թէ քաղաքացի զօրացաւ ուրիշ նպատակ չունի, բայց միայն գործակից և օգնական պիտի ըլլան օսմանեան գործի : Կոստանդնու համար զայնցաւորները, որ մասնակից եղան ի իւրանալու և Վախճանի մէջ պատահած վերջին կողորածներուն և յափշտակութեանց :

Պերսիոյ թէն հատած վերջին շուրջը կը ծանուցանեն թէ 6000 Վաղղիոյ զօրք ըման հասեր են յիշեալ քաղաքը, և Վախճանի մէջ, Փոխտ փաշային հրամանացը համեմատ, գլխաւոր յանձնարարներէն 114 զինուորականը հրօցանի բռնութեամբ պարտուել են, 83 հոգի կախուել են և ուրիշ բազմութիւն յանգաւորներ Աքիայի բերդը յուղարկուել են :

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ

Իզմիրէն մինչև Այսոյն շինելու, () օգոստոսական Սուրբանին () օսմանեան երկրորդական ընկերութիւնը կը ծանուցանէ, թէ բաժանորդաց կանոնաւոր մտաւոր ժողովը պիտի ըլլայ 1 օնտրն Վալէրին կոչուած պանդուր, ուրբաթ օրը ի 16-28 մերձակայ սեպտեմբեր ամսոյ, կեսօրէն ետեւ ժամը երկուքին ճշտի, ուր կառավարչաց տեղեկագրութիւնը, ընթացիկ հաշիւները և հաշուէկշիւը մինչև յոկտեմբ 1860, պիտի կարգադրուին և յառաջ պիտի գրուին, նմանապէս խորհրդակցութիւն պիտի ըլլայ ուրիշ խնդիրներու վրայ, որ ընկերութեան ընդհանուր օգտին զբաղեցնուի :

Իւրաքանչիւր բաժանորդ, որ կողմէ մասնակցի ըլլալ այս ընդհանուր ժողովոյն գործողութեանցը, կը պարտաւորի իւր բաժանորդութեան թիւին վկայեալ հատուածը յանձնել ընկերութեան գրաստանը, գոնէ 21 օր յառաջ քան

զվերոյնէ աւտը, յորում պիտի գումարուի ընդհանուր ժողովը բաժանորդաց :

Գլխաւորաց ժողովոյն հրամանաւ, Ստալէն Սիւֆէն :

Ինկերութեան գրաստանը կը գտնուի ի յնտոն Սիքայէլ հաւաքարհիլ փողոց, թիւ 2, 14 () օգոստոս 1860 :

Հուլիոյն Գեղարքարով : Ինչու համար հիւանդութիւնները աղետալի վախճան կուենան :

Վասնզի փոխանակ անոնց պատճառաց ուշադրութիւն մատուցանելու, անոնց արդիւնքը կը զննենք : և փոխանակ ուղղակի անոնց արմատը ջնջելու, միայն հետեւութեանց հոգ կը տանին : Հիւանդութիւնը կը զգաւոր ընդհանրութիւնը կատարեալապէս այս գրութեան հակառակ կերպիւ կազդէ, այսինքն մարմնոյն գաղտնի գործարաններէն և արեան շրջաբերութեան կարտաքս արտաբեր և վնասակար նիւթերը, որոնք բորբոքուեցաւ, չէրմ, թուրութիւն և ֆիզիկական նուագընդ կը պատճառեն : և այս կերպիւ հիւանդութեանց աղբիւրը ջնջուելով, անոնց հետեւութիւններն ալ աներեւոյթ կըլլան : Սուրբանին դեղերը ժամանակաւոր աղէկութիւն մը միայն կը պատճառեն հիւանդին, իսկ այս դեղահատերը, ընդհանրապէս յարմարաց անտի կը ջնջեն զհիւանդութիւնը :

Վատագործութիւնը սովորաբար յառաջ կուգայ ջրայնիկութեան : որոնք սրտին գործողութիւնը կը վնասեն : Եւ մեր կենդանական բոլոր կարգը ամենը մէկտեղ կուրեն : Այս պատճառով դեղահատերը ջրային գրութիւնը (սիւս Զեմ) կը վնասանաւորեն թէ և աւելուած ըլլայ, առողջութիւնը և միտքը կը զօրացնեն այսպիսի դեղերու մէջ ուր միւս ամեն դեղերը բան մը չեն կրնան ընել :

Իւրդի հիւանդութիւն և մաղձ : Իւրդի (գառա ճիւղ) հիւանդութիւնները և մաղձը շատ անգամ ամենաւ ասիկ յաւեր կը պատճառեն : Որչափ անձինք արդեօք այս ցաւով վնասեալ ըլլալով, չեն գիտեր բժշկուելու միջոցները, որոնք իրենց մօտը կը գտնուեն : Եւ այս դեղահատերն քանի մը հատը առնելու ըլլային, ինչպէս որ նշալակուած է իւրաքանչիւր, ծանուցագրին մէջ, շուտով պիտի պատուէին իրենց ցաւերէն : Հիւանդութիւններէն շատերը, միտք եւ թիւնայ է մարդոյ մաքմիւր, կրնան քիչ ժամանակուան մէջ ջնջուիլ : այս դեղահատերը գործածելով : ինչպէս որ ապագայ ցուցուեցաւ բազմութիւն օրինակներով :

Վտանգաւոր ժամանակ : Եթէ կանայք հոգ չեն ընեն ըստ ժամանակին դարման տանելու այն ժամանակ և վնասակար հիւանդութեանց երբոր անոնք ընթացքը դադարած է, իրենց առողջութիւնը և կենցաղը իսկ առնուցիկ կը ջնջուի կրակով իրենց հիւանդութեան : Այս ամեն վտանգաւոր փոխուի հաստատուն դարմանը Հիւանդութեանց քաղաքէն և այս դեղով իմով կանայք կրնան իրենց փոխուաւոր ժամանակը (տօ քրիսթի) ապահովութեամբ անցնել և իրենց առողջութիւնը փրկել : Այս դեղահատերը օգտակար են նաեւ կանանց վերաբերեալ ամեն հիւանդութեանց և խոցողութեանց որ կը պատճառեն կատարեալ հասակին մէջ :

Չ զոյցաւորութիւն և տկարամտութիւն : Հագորտուող անձինք զոյց կըլլան այս տեսակ անաղքատութեան վրեժով, որ անոնց առջև առջև կը ընէ մը ձեւ կառուել, և չեն գիտեր իրենց ցաւերը թեթեւեղելու հարկաւոր դարմանը, այն ինչ այսպիսի դեղերու մէջ Հիւանդութեանց դեղահատերը շատ անգամ մեծ ներգործութիւններ ունեցան : Ուստի շարունակ գործածութիւնը այս պատուական դեղահատից հարկաւոր զգուշացնելով իրենց ցաւը, իսկայն կը ժշկեն ամենամօտը դեղերէն սրտին և հիւանդ ըլլան : Ուրիշին ջրային գրութիւնը (սիւս Զեմ) կը զօրացնեն և հիւանդը դարձեալ իր առողջութիւնը կը ստանայ : Այս դեղահատերը յատկապէս խիստ օգտակար են վնաս յետապայ հիւանդութեանց :

Ընդհանրական ջերմ (ֆիւրէ կենթերմութեան) : Ընդհանրական ջերմ (սաթմ) : Մաղձային ջերմ (ֆիւրէ պիւթեզ) : Խիթ (քոլեր) : Յաւեր որովայնի (թուրութիւն և նուագընդ ուժոյ) : Օտիկ (երանձն) : Վանդի ամսական օրինաց անկարգութիւնը : Ունեցաւութիւն (նիւրիս) : Վրիցաւորութիւն : Բորբոքում : Գալուէն (սարմը) : Երկրամեծեւորութիւն : Տեղատեւութիւն (մայսը) : Յօդաւորութիւն (րիւմաթիզմ) : Միզարգեւորութիւն : Պարանոցի ցաւ : Քար կամ խիճ միզանոցի : Ունեց (գիւմեթ) : Վեղը (լուլու) : Ամեն տեսակ որդերը (սողուն) : Արորիստեան անտերը :

Այս դեղահատերը, որ կը շինուին գանոց գանոց անձնական վերակացութեամբ, անոր ընդհանուր գործարանաց մէջ կը ծախուին ի Լանտ Սիքիս կոչուած թաղը թիւ 244, և ի Լոր Երդ Մոյիսէն 1 և 2 թաղը թիւ 80 : Իսկ ուրիշ երկրները, իւր գործարանաց քով կը ծախուին : որք անունները հետեւեալներն են : Իզմիր Իքար է Ճիւսիւր, և մօտիւ Բօլք Բօլքի : որ Ֆարմուի արմատ անուն դեղահատի խանութիւն տէրն է : Կ. Պօլիս : Ա. Սիւս : Գ. Տեղատեւութիւն : Վեղստեղիս : Գ. Բերքին, Իսպանի կոչարիս, Բիւս կոչին : Ճ. Սիւս : Մալմա : Ե. Սիւս : Կ. Երդ : Ե. Սիւս : Վեղստեղիս :

Խորհրդարանի Լրագրոյ
Գլխաւոր : Պատրիարք :
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԱՄՈՒՍՈՅ ԱՐԱՄԱՏԵԼՆ